

PRVI PREVODI CANKARJEVIH DRAM

Pavle Jović

Univerzitetna biblioteka »Svetozar Marković«, Beograd

UDK 821.163.6–2.03=163.4=162.3Cankar I."1900/1914"

Prispevek obravnava zgodnejše prevode Cankarjevih dramskih del, ki so nastali do druge svetovne vojne. Večina prvih prevodov Cankarjevih dram je ostala v rokopisu in ni ohranjena. Najprej je v srbohrvaščino prevedena Cankarjeva drama *Jakob Ruda* (Ignacij Borštnik, 1900; Miloš Ivković, 1901). Čehi so zgodaj in največkrat prevajali Cankarjeve drame: Zdenka Hásková, Karel Hašler, František Lier, Růžena Nosková, Jan Hudec, Vojtěch Měrka, Rajmund Habřina. Pomembno vlogo pri posredovanju Cankarjevih odrskih del v češki kulturni prostor je imela slovenska pisateljica in Cankarjeva sodobnica Zofka Kveder. Prve prevajalce Cankarjevih dramskih del odlikuje večstranska ustvarjalnost: bili so igralci, pevci, pesniki, režiserji, pisatelji, kritiki, publicisti, profesorji, skladatelji in organizatorji. Največ je bilo igralcev in pesnikov. Povezuje jih ideja o slovanski vzajemnosti, južne Slované pa težnja po združitvi v skupno državo; nekateri med njimi so bili socialisti in privrženci jugoslovanskega nacionalizma.

Ivan Cankar, dramatika, prevodi, prevajalci, gledališče

The paper deals with the early translations of Cankar's dramatic works done prior to the Second World War. The earliest Cankar drama translated into Serbo-Croatian was *Jakob Ruda* (Ignacij Borštnik, 1900; Miloš Ivković, 1901). The early translations of Cankar's dramatic works were by Czech authors: Zdenka Hásková, Karel Hašler František Lier, Růžena Nosková, Jan Hudec, Vojtěch Měrka, Rajmund Habřina. The Slovene writer Zofka Kveder (1878–1926) played an important role in the mediation of Cankar's dramatic works into the Czech cultural space. The authors of the early translations of Cankar's dramas were many-sided persons such as singers, composers, writers, publicists, teachers and directors, and particularly actors and poets. They believed that all Slavic nations should maintain a close connection to one another. They included socialists and adherents of Yugoslav nationalism.

Ivan Cankar, drama, translations, translators, theatre

Uvod

Med prvimi knjižnimi prevodi Ivana Cankarja so bile tudi njegove drame. V slovenski bibliografiji, ki je izšla eno leto po pisateljevi smrti, sta bila zapisana samo dva češka prevoda njegovih dram: *Za narodov blagor* in *Hlapci* (Šlebinger 1919: 23). V obsežni *Bibliografiji literature o Cankarjevi dramatici* Franceta Dobrovoljca, v kateri je avtor popisal izide, uprizoritve, prevode, odmeve v periodiki, kritike in študije pisateljevih odrskih del, ni podatkov o ohranjenosti prevodov in uprizoritvi na tujih odrih, prav tako ne moremo zvedeti kaj več o prvih prevajalcih (Dobrovoljca

1960: 10). Slovenski bibliograf Oton Berkopec (1906–1988), ki je skoraj 50 let deloval na znanstvenem in kulturnem področju na Češkem, obravnava samo češke prevode Cankarjevih dram in odmeve v češki periodiki po njihovi uprizoritvi (Berkopec 1971: 474). To velja tudi za Dušana Moravca, temeljnega raziskovalca Cankarjeve dramatike in slovenskega gledališča, ki se je tudi osredotočil na uprizoritev Cankarjevih dram na čeških odrih (Moravec 1963).

Glavni cilj naše raziskave je pregledati, kaj je doslej napisano o zgodnejših prevodih Cankarjevih dram (do druge svetovne vojne) in o njihovih avtorjih. Raziskali smo tudi ohranjenost in izid prevodov ter časovni odmik med praizvedbo in ponovitvijo. Podan je kratek oris življenja prvih prevajalcev Cankarjevih odrskih del. Pri pregledovanju smo poleg bibliografije Dobrovoljca in Berkopca (Berkopec 1977: 187) pregledali *Bibliografijo knjižnih prevodov slovenske literature v češčino* (Bibliografie knjižních překladů slovinské literatury do češtiny, 2005) Petra Mainuša ter periodiko, ki je dostopna na spletnih straneh Digitalne knjižnice Slovenije.

Jakob Ruda (1900)

Po nastanku druga Cankarjeva drama, *Jakob Ruda*, je bila prvič uprizorjena na ljubljanskem odru 16. 3. 1900 pod vodstvom češkega režiserja Rudolfa Inemanna (1861–1907). Do ponovitve na ljubljanskem odru je prišlo šele 29. 1. 1919.

Jakob Ruda je prvo v srbohrvaščino prevedeno Cankarjevo dramsko delo (Dobrovoljc 1960: 11). Prevod v hrvaščino z letnico 1900 je ostal v rokopisu in ni ohranjen. Prevajalec je bil slovenski igralec Ignacij Borštnik, ki je dramo postavil na zagrebški oder 22. 12. 1900 ter v njej igral glavno vlogo. Kljub pozitivnim kritikam Cankarjeva drama v Borštnikovi režiji ni doživela ponovitve. Ignacij Borštnik (1858–1919) je bil prvi slovenski poklicni igralec, ki je po mnogih velikih uspehih in še večjih razočaranjih v gledališču v Ljubljani l. 1894 odšel v Zagreb in tam uspešno deloval kar četrto stoletja (1894–1918). Poleg izredne igralske nadarjenosti se je uveljavil tudi kot režiser in pedagog. Pisal je tudi pesmi (Hečimović 2011: 7). Borštnik je bil pobudnik za nove smeri in besedila. S Cankarjem sta bila dobra znanca.

Srbski prevod drame *Jakob Ruda* je nastal l. 1901 izpod peresa srbskega publicista Miloša Ivkovića (Klemenčič 1901: 23). Ivkovićeve prevod je ostal v rokopisu in ni ohranjen. Do uprizoritve na beograjskem odru ni prišlo, čeprav je bila napovedana. Miloš Ivković (1880–1950), gimnazijski profesor, jezikoslovec, publicist in diplomat je študiral srbsko in slovansko filologijo na univerzi v Beogradu (Opsenica 2009: 90). L. 1907 je prevedel tudi Cankarjeve črtice in novele, zbrane v *Vinjetah*. Objavil je tudi več literarnozgodovinskih prispevkov o slovenski književnosti v *Srbskem književnem glasniku*. Ivković je bil član Narodne radikalne stranke.

Češki prevod *Jakoba Rude* iz l. 1927 je prav tako ostal v rokopisu (Dobrovoljc 1960: 10). Prevajalec je bil češki slavist Vojtěch Měrka (1888–1974), ki je bil večstranski ustvarjalec: nadarjeni skladatelj, pianist, glasbeni pedagog, dirigent, organizator, literarni zgodovinar, kritik, publicist in prevajalec (ČBS 1990: 153). Ni znano, ali je bil njegov prevod uprizorjen.

Za narodov blagor (1901)

Leto dni po knjižni izdaji drame *Jakob Ruda* je v Ljubljani izšla Cankarjeva satirična komedija *Za narodov blagor*. Krstna uprizoritev je bila na Češkem skoraj dve leti prej kot v Ljubljani (28. 2. 1905), v Pištekovem gledališču v praški četrti Vinohrady in v režiji Jana Pišteka (Mainuš 2007: 144). Uprizoritev v Ljubljani je bila 7. 12. 1906, do ponovitve na istem odru pa je prišlo šele 16. 9. 1920.

Prvi prevod v češčino (*Pro bláho naroda*) je l. 1905 naredila češka pisateljica, gledališka kritičarka in novinarka Zdenka Hásková (1878–1946), ki je bila tesna prijateljica slovenske pisateljice Zofke Kveder. Prevedla je skoraj vsa njena dela. Študirala je zgodovino in literarno zgodovino, doktorirala je iz naravoslovja (Med 1993: 95). Pisala je predvsem o kulturi in prevajala v južnoslovanske jezike. Bila je soproga pesnika in publicista Viktorja Dyka (1877–1931). Zasluga za prevod gre slovenski pisateljici Zofki Kveder, ki je Haskovo spodbujala in ji pomagala pri prevodu, za uprizoritev pa češkim socialnim demokratom. Čeprav je bila praška praižvedba na hitro pripravljena in igralsko skromna, je doživela lep uspeh. L. 1907 je izšla knjižna izdaja češkega prevoda na pobudo Češkoslovaške socialnodemokratske delavske stranke. Ta najzgodnejši prevod je ohranjen v Narodni knjižnici Češke Republike v Pragi; en izvod hrani tudi Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Ponovna uprizoritev na Češkem je bila 25. 4. 1914 v Narodnem gledališču v Brnu v režiji Aloisa Urbana (Mainuš 2007: 144).

Kralj na Betajnovi (1902)

Krstna uprizoritev Cankarjeve socialne drame *Kralj na Betajnovi* je bila 9. 1. 1904 na odru Deželnega gledališča v Ljubljani v režiji češkega režiserja Františka Liera (1875–1911). Drama je doživela prenovitev 25. 3. 1913 na ljubljanskem odru v režiji slovenskega igralca Antona Verovška.

Posebno prevajalsko pozornost čeških gledaliških umetnikov je doživela Cankarjeva socialna drama *Kralj na Betajnovi*. Prve prevode v češčino (*Král na Betajnověj/ Betajnovský král*) so naredili Karel Hašler (1909), František Lier (1910) in češka igralka Ružena Nosková, poročena Nasková (1910); vsi trije so bili nekdanji igralci Deželnega gledališča v Ljubljani in tudi osebni znanci slovenskega pisatelja. Njihovi prevodi v češčino, ki so ostali v rokopisu, spadajo med najboljše in so bili uprizorjeni na čeških odrih (v Plznu, Brnu, pozneje tudi v Pragi) (Berkopec 1970: 154). Od praižvedbe je moralo preteči kar 17 let, da je drama prodrla tudi na srbohrvaško jezikovno področje. Krstna uprizoritev drame v hrvaškem prevodu je bila 26. 12. 1923 v Narodnem gledališču za Dalmacijo v Splitu, kar je verjetno zasluga ravnatelja Nika Bartulovića, ki je pokazal naklonjenost do Cankarjeve socialistične usmeritve. Bartulović je verjetno avtor prevoda, ki je ostal v rokopisu (Dobrovoljc 1960: 45). Niko Bartulović (1890–1943) je bil hrvaški književnik in novinar, v mladosti je bil privrženec jugoslovanske nacionalistične mladine ter urednik *Književnega juga* in *Orjune*. Med zgodnejše prevode Cankarjeve drame sodi tudi italijanski, ki je izšel l. 1929 pod naslovom *Il re Betainova* (Calvi). Prevajalec je bil Korčulan Bartolomeo Calvi, učitelj

v Tolminu in raziskovalec slovensko-italijanskih literarnih stikov. Cankarjeva drama *Kralj na Betajnovi* je prvo Cankarjevo delo, ki je bilo uprizorjeno na srbskem odru, in sicer 24. 11. 1933 v Beogradu. Prevod, ki je ostal v rokopisu, je naredil D. V. Popović (Gantar 1977: 189). Nekoliko pred tem pa je Cankarjeva drama doživela uprizoritev na zagrebškem odru (27. 10. 1933), prevajalec ni znan.

Karel Hašler (1879–1941), češki vsestranski dramski umetnik in prvi prevajalec *Kralja na Betajnovi* v češčino, je bil po poklicu igralec (Kudelka 1993: 94). Uveljavil se je tudi kot pevec, skladatelj, tekstopisec, dramatik in režiser. Nastopal je na raznih praških odrih, l. 1902 je bil angažiran v gledališču v Ljubljani, kjer se je osebno seznanil s Cankarjem. Že leto pozneje se je vrnil v Prago in vse do l. 1916 deloval kot član Narodnega gledališča. Hašler je prevedel več Cankarjevih del, za njegov prevod so napisali, da je berljiv, naraven in spada med najlepše prve prevode Cankarjeve proze. Hašler je l. 1909 poskrbel za prvi češki prevod *Kralja na Betajnovi*, ki je ostal v rokopisu in je ohranjen v knjižnici Inštituta za gledališko umetnost v Brnu. Izšel je l. 1952 (Hašler 1952). Hašlerjev prevod v rokopisu hrani tudi Arhiv in knjižnica Narodnega gledališča v Pragi, do uprizoritve po Hašlerjevem prevodu pa ni prišlo.

František Lier (1875–1911), češki igralec, pevec, režiser in prevajalec, je deloval v Ljubljani v letih 1901–1906. Lier je 4. 1. 1910 prvič uprizoril Cankarjevega *Kralja na Betajnovi* v praškem gledališču na Smíchovu in je v predstavi igral Kantorja (Moravec 1963: 253). V njegovem prevodu je bil 18. 8. 1918 uprizorjen tudi v delavski četrti Prage, v gledališču na Žižkovu (Mainuš 2007: 144).

Češka igralka in pisateljica Růžena Nosková (1884–1960; poročena Nasková) sodi med prve in najboljše prevajalce Cankarja v češčino. Cankarja je spoznala kot mlado dekle, ko je prišla v igralski zbor Deželnega gledališča v Ljubljani, kjer je igrala od sezone 1904/05 do konca sezone 1906/07. Njen prevod *Kralja na Betajnovi* je ostal v rokopisu (Gantar 1977: 187). Cankarjevo odrsko delo je bilo v njenem prevodu uprizorjeno 11. 10. 1916 v gledališču v Plznu v režiji Josefa Fišerja (Mainuš 2007: 144). *Kralja na Betajnovi* so igrali v istem gledališču še 25. 10. 1916. Poleg *Kralja na Betajnovi* je Nasková prevedla tudi dramo *Hlapci*. Po odhodu iz Ljubljane je v letih 1907–1948 igrala v Narodnem gledališču v Pragi (Moravec 1961: 79).

Pohujšanje v dolini šentflorjanski (1908)

Farsa *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* je doživela krstno uprizoritev na ljubljanskem odru 21. 12. 1907, prej kot je izšla. Farso je na oder postavil češki režiser Vilém Táborský (1880–1935). Do prenovitve na ljubljanskem odru je prišlo šele 20. 5. 1920.

Najprej je bilo *Pohujšanje* l. 1921 prevedeno v hrvaščino (Napast/sablazan u dolini šentflorjanskoi). Prevajalec proznega besedila je bil hrvaški književnik Ćiro Ćičin Šain, medtem ko je verze prevedel pesnik Mirko Korolija (Jurišić 1977: 177). Krstna predstava je bila 18. 10. 1921 v Narodnem gledališču za Dalmacijo v Splitu, verjetno po zaslugi intendanta gledališča Nika Bartulovića, ki je zelo cenil Cankarja in je prevajal njegova dela (Jurišić 1976: 17). Cankarjevi sodobniki Korolija, Ćičin Šain in Bartulović so začeli pisateljsko kariero kot pesniki, bili so iste politične usmeritve:

privrženci Organizacije jugoslovanskih nacionalistov, znane pod imenom *Orjuna* (ustanovljena 25. 1. 1921 v Splitu), ki je kategorično zagovarjala integralno jugoslovanstvo. Drugi prevod v srbsčino (uprizoritev je bila 12. 10. 1922 v gledališču v Sarajevu) je naredil srbski književnik Borivoje Jevtić. Vsi omenjeni prevodi so ostali v rokopisu in niso ohranjeni. Italijanski prevod *Pohujšanja*, ki je nastal l. 1924 izpod peresa primorskega Slovenca Emila Kralja, je ostal v rokopisu (Dobrovoljc 1960: 73). Prvi prevod v češčino je l. 1926 naredil češki slavist Jan Hudec (Mainuš 2005: 28). Drugi prevod v češčino je nastal l. 1934 in bil uprizorjen 30. 6. 1934 v gledališču v Brnu. Avtor je bil češki slavist Rajmund Habřina (Mainuš 2005: 29).

Mirko Korolija (1886–1934), srbski književnik, pesnik, dramatik, ravnatelj in prevajalec, se je rodil v Kistanju v Dalmaciji. Že kot dijak gimnazije je začel objavljati prve pesmi. Študiral je pravo in bil ravnatelj gledališča v Zagrebu, Splitu in Sarajevu (Stojanović 1987: 265). Napisal je dramsko poemo *Zidanje Skadra*, za katero je prejel Demetrovo nagrado. L. 1921 se je začel ukvarjati s politiko kot pristaš jugoslovanske napredne mladine in predsednik *Orjune*. Ćiro Ćičin Šain (1890–1960) je bil hrvaški pisatelj, pesnik, publicist, učitelj in literarni zgodovinar. Rodil se je v Šibeniku v trgovski družini. Študij je začel na Filozofski fakulteti v Zagrebu in nadaljeval v Pragi, Gradcu in Ljubljani, diplomiral je v Firencah (Berić 1972: 495). V različnih revijah je objavljial pesmi in tudi razprave s področja zgodovine splitskega gledališča. Pisal je tudi drame. Šain je bil pristaš *Orjune*. Borivoje Jevtić (1894–1959) je danes že pozabljeni srbski pripovednik, pesnik, dramatik, režiser, dramaturg, publicist in prevajalec. Rodil se je v Sarajevu, kjer je končal klasično gimnazijo. Kot dijak je sodeloval v mladinskem gibanju Mlada Bosna (Đuričković 1979: 584). Po atentatu v Sarajevu je bil zaprt. Od l. 1918 je deloval kot novinar, od l. 1920 je bil dramaturg Narodnega gledališča v Sarajevu. Napisal je več dramskih del. Slovenski večstranski ustvarjalec Emil Kralj je l. 1924 v italijanščino prevedel *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* (*La corruzione nella valle di San Floriano*). Besedilo je ostalo v rokopisu, predstava je bila uprizorjena 28. 11. 1924 v Čitalnici pri sv. Jakobu v Trstu (Dobrovoljc 1960: 81). Emil Kralj (1895–1945) je bil igravec, pevec, režiser in prevajalec. Igrati je začel v Slovenskem gledališču v Trstu, nato je študij nadaljeval v Ljubljani in Celovcu. Režiral je okoli 20 slovenskih in tujih del.

Osem let po Cankarjevi smrti in razpadu monarhije je izšel prvi češki prevod Cankarjeve farse (*Pohoršeni v doline svatoflorjanske*, Praha, Zora, 1926), ki ga je naredil češki slavist Jan Hudec. Cankarjeva drama je doživela krstno uprizoritev v gledališki sezoni 1925/26 v praškem gledališču na Vinohradeh in ponovitev naslednje leto v gledališču v Olomoucu (Mainuš 2005: 28). Hudecov prevod, ki je ostal v rokopisu, je ohranjen v Arhivu narodnega gledališča v Pragi (Moravec 1961: 756). Jan Hudec (1856–1940) je bil Cankarjev sodobnik, ki je preučeval književnost vseh slovanskih narodov, posebej še jugoslovanskih (Kudelka 1993: 352). Končal je študij slovanske filologije in zgodovine na Filozofski fakulteti v Pragi. Bil je član društva Slavia za kulturno sodelovanje med Slovani. Hudec je avtor tehtnejšega prispevka o Cankarjevi dramatici, ki ga je priložil k prevodu *Pohujšanja*. Cankarjeva farsa (*Pohoršení v údolí*

sv. *Floriána*) je bila ponovno uprizorjena na češkem odru 30. 6. 1934 v gledališču v Brnu, toda v prevodu drugega češkega slavista, Rajmunda Habřine.

***Hlapci* (1910)**

Hlapci so bili prvič uprizorjeni po pisateljevi smrti na odru Dramskega društva v Trstu (31. 5. 1919). Istega leta je drama doživela prazizvedbo v Zagrebu (Batušić 1960: 281) in malo pozneje tudi na ljubljanskem odru. Odlaganje uprizoritve je bil očiten znak nelagodja, ki ga je vladajoča družba čutila ob tej drami.

Hlapci so bili najprej prevedeni v češčino (Gantar 1977: 187). Za češki prevod je poskrbela češka igralka Ružena Nosková. Njen prevod ni izšel in ni ohranjen. Arhiv praškega Narodnega gledališča hrani češki prevod *Hlapcev* publicista Jana Hajšmana (1882–1962).

Prevod *Hlapcev* (Slugani) je l. 1919 naredila slovenska pisateljica Zofka Kveder, ki je tedaj živela v Zagrebu. Tudi njen prevod ni ohranjen. Zofka Kveder (1878–1926) je bila dramatičarka, publicistka, urednica, prevajalka in borka za pravice žensk (Haan 2006: 282). Bila je Cankarjeva prijateljica. L. 1900 se je preselila v Prago, kjer je živela in ustvarjala šest let. Glavno oporo, pomoč in možnost sodelovanja v čeških časopisih je dobila v socialnodemokratični stranki, v njihovi založbi pa je izšla prva knjižna izdaja Cankarjeve drame *Za narodov blagor* (Berkopec 1969: 249). Zofka Kveder je v Pragi navezala številne stike z rojaki, študenti, umetniki, kulturnimi delavci (Kavčič 2011: 7). Veliko se je družila s češkimi pisatelji in pisateljicami. Že takoj po prihodu je začela zahajati v prostore študentskega društva Slavia, ki je spodbujalo kulturno sodelovanje med Slovani.

***Lepa Vida* (1912)**

Cankarjevo zadnje dramsko delo, *Lepa Vida*, ki je nastalo l. 1911, je bilo uprizorjeno 27. 1. 1912 v Deželnem gledališču v Ljubljani. Do ponovitve na ljubljanskem odru je prišlo šele 11. 11. 1928.

Do prvega prevoda *Lepe Vide* v italijanščino je prišlo deset let kasneje (*La bella Vida*, 1923). Avtor prevoda, ki je ostal v rokopisu, je bil slovenski dramski igralec Silvester Škerl (Dobrovoljc 1960: 131). Delo je bilo uprizorjeno pred novim letom 1925 v gledališču v Novari pri Milanu, kjer je Škerl služil vojaški rok in vodil gledališko skupino *La compagnia dell' ucello azzuro*. Silvester Škerl (1903–1974) je bil prav tako večstranski ustvarjalec: pesnik, režiser, založnik in prevajalec. Rodil se je v Trstu v družini gradbenika. V Trstu je obiskoval nemško gimnazijo. Začel je z objavljanjem lirike v različnih revijah, l. 1919 je začel sodelovati v skupini Milana Skrbinska, najprej v Trstu. Bil je tudi igralec in režiser v mariborskem gledališču, kjer je urejeval gledališko revijo *Drama* in zanjo tudi pisal. Sodi med najplodovitejše prevajalce nemške, francoske in italijanske leposlovne proze (Smolej 1962: 157).

Še en slovenski vsestranski dramski umetnik, Hinko Nučič (1883–1970), je v hrvaščino prevedel Cankarjevo *Lepo Vido* in jo uprizoril 20. 6. 1925 na odru Hrvatskog narodnog kazališta (Batušić 1960: 282). V predstavi so nastopili dijaki

Glumačke šole v Zagrebu pod vodstvom učitelja Hinka Nučiča (Perković 1960: 167). Nučič je zapustil več sledi na odru hrvaškega kot slovenskega gledališča. Hinko Nučič se je uveljavil kot igralec in režiser, pa tudi kot dramski pisec, pedagog in organizator. Kot organizator je bil neposredno udeležen pri začetkih poklicnega gledališča v Ljubljani. L. 1921 se je dokončno opredelil za Zagreb, v katerem je deloval do smrti.

Sklep

Naša raziskava prvih prevodov Cankarjevih dramskih del je pokazala naslednje: večina prvih prevodov Cankarjevih dram je ostala v rokopisu in ni ohranjena. Cankarjeva dramska dela so zgodaj in najpogosteje prevajali v češčino; največ prvih prevodov je ohranjenih prav v češčini, tudi največ uprizoritev je bilo na češkem odru (časovni odmik med praizvedbo in prenovitvijo je bil krajši kot na domačem odru). Da so se Čehi seznanjali s Cankarjevim dramskim delom skoraj istočasno kakor Slovenci, je zasluga predvsem slovenske pisateljice Zofke Kveder, ki je posredovala Cankarjeve drame v češki kulturni prostor. Prve prevajalce Cankarjevih odrskih del odlikuje večstranska nadarjenost; večino prevajalcev povezuje tudi ideja o slovanski vzajemnosti, predstavniki južnih Slovanov so bili za združitev južnih narodov v skupno državo, enakega mnenja je bil tudi Cankar; med njimi so bili tudi socialisti in privrženci jugoslovanskega nacionalizma.

Kot številni svobodomiselní ustvarjalci je tudi Cankar dobil priznanje najprej v tujini in šele potem doma: Cankarjeva dramska dela so nastajala v tujini in prav tako tudi prvi prevodi; v tujini sta izšla njegov prvi življenjepis in bibliografija njegovih knjižnih del. Nekatero Cankarjevo dramo so bile prej uprizorjene na tujih odrih in pod vodstvom tujih režiserjev, pri čemer so jih tujci zelo pogosto ocenjevali razumneje in sprejemali pristrčneje kakor njegovi rojaki. Čeprav je ustvarjal svoja dramska dela v neugodnih in težavnih pogojih, je postal največji mojster besedne umetnosti, znan tudi v evropski literaturi, kar dokazuje veliko število prevodov. To potrjuje tudi nedavni izid drame *Za narodov blagor* v češkem prevodu (Radek Novak, 2010). Cankarjevo ime najdemo v skoraj vsaki monografiji, ki obravnava zgodovino češkega gledališča.

Literatura

- BATUŠIĆ, Slavko, 1960: Domaći dramski repertoar na zagrebačkoj pozornici. *Hrvatsko narodno kazalište 1860–1960*. 278–301.
- BERIĆ, Dušan, 1972: Ćiro Ćičin Šain. *Leksikon pisaca Jugoslavije I*. Novi Sad: Matica srpska. 495–496.
- BERKOPEC, Oton, 1970: Delo Ivana Cankarja v čeških prevodih in v luči češke publicistike v začetku stoletja. *Slavistična revija* 18/1–2. 153–160.
- BERKOPEC, Oton, 1971: Ivan Cankar v čeških prevodih in v luči češke publicistike do konca leta 1918. *Slavistična revija* 19/4. 474–478.
- BERKOPEC, Oton, DOBROVOLJC, France, 1977: Bibliografija Cankarjevih besedil v prevodih. *Ivan Cankar v prevodih*. Murska Sobota: Pomurska založba. 187–189.
- CALVI, Bartolomeo, 1929: *Il re di Betainova: dramma in tre atti. Ivan Cankar; traduzione integrale dallo sloveno e studio critico di Bartolomeo Calvi*. Torino: Società editrice internazionale.
- Československý biografický slovník*, 1990: Měrka Vojtěch, IV. zvezok, Martin: Matica slovenska. 153.

- DOBROVOLJC, France, 1960: *Bibliografija literature o Cankarjevi dramatici*. Ljubljana: Knjižnica Mestnega gledališča. 10–131.
- ĐURIČKOVIĆ, Dejan, 1979: Jevtić Borivoje. *Leksikon pisaca Jugoslavije II*. Beograd: Matica srpska. 584–585.
- GANTAR, Gajetan, JERMA, Frane, MODER, Janko 1977: *Ivan Cankar v prevodih*. Murska Sobota: Pomurska založba. 149–189.
- HAAN, de Francisca, DASKALOVA, Kradssimira, LOUTFI, Anna, 2006: *Kveder Zofka (1878–1926). A Dictionary of Womens Movements and Feminisms*. Budapest: Central European University Press. 282–285.
- HEČIMOVIĆ, Branko, BARBIERI, Marija, NEUBAUER, Henrik, 2011: *Slovenski umetniki na hrvaških odrih*. Zagreb: Slovenski dom. 7–8.
- JURIŠIĆ, Šimun, 1977: Prva gledališka prevoda in predstavi dveh Cankarjevih dram na srbohrvatskem jezikovnem področju. *Simpozij o Ivanu Cankarju 1976*. Ljubljana. 177–187.
- JURIŠIĆ, Šimun, 1976: Sablazan u Splitu 1921 godine. *Teatron* 6. 17–18.
- HAŠLER, Karel, 1952: *Betajnovský král/Ivan Cankar*. Přeložil Karel Hašler. Brno: Statní divadlo Brno.
- KAVČIČ, Petra, 2011: *Praga v literaturní perspektivi Zofke Kveder*. Diplomsko delo. Nova Gorica. 7–8.
- KLEMENČIČ ANŽIČ, Ivanka, 1901: Ivan Cankar. *Kolo* 2/1. 23–26.
- KUDELKA, Viktor, 1993: Hašler Karel. *Lexicon české literatury*, Dil 2. Praha: Academia. 94–96.
- KUDELKA, Viktor, 1993: Hudec Jan. *Lexicon české literatury*, Dil 2. Praha: Academia. 352–353.
- MAINUŠ, Petr, 2005: Slovinske drama na českých jevištích. *Bibliografie knižních překladů slovinské literatury do češtiny*. Lublaň: Centrum pro slovinskou literaturu. 28–29.
- MAINUŠ, Petr, 2007: Slovinske drama v českých prekladech a na českých jevištích. *Překlady slovinské literatury v českém prostředí v rozmezí let 1882–2006 s bibliografií knižně vydaných překladů*. Doktorská disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. 106–145.
- MED, Jaroslav, 1993: Hásková Zdenka. *Lexicon České Literatury*, Dil 2. Praha: Academia. 95–96.
- MORAVEC, Dušan, 1961: Cankarjeva drama v pražských gledališcích po letu 1918. *Naša sodobnost* 9/8–9. 753–763, 893–900.
- MORAVEC, Dušan, 1961: Ljubljanska leta Ružene Noskove – Naskove. *Naša Sodobnost* 9/1. 79–83.
- MORAVEC, Dušan, 1963: *Vezi med slovensko in češko dramo. Razprave in eseji*. Ljubljana: Slovenska matica. 252–253.
- OPSENICA, Dragoslav, 2009: Ivković Miloš. *Srpski biografski rečnik IV*. Novi sad: Matica srpska. 90.
- PERKOVIĆ, Mirko, 1960: Slovenski autori na zagrebačkoj pozornici. *Hrvatsko narodno kazalište 1860–1960*. Zagreb: Naprijed.
- SMOLEJ, Viktor, 1962: Škerl Silvester. *Slovenski dramski leksikon*. Ljubljana. 157.
- STOJANOVIĆ, Zora, 1987: Korolija Mirko. *Leksikon pisaca Jugoslavije III*. Beograd: Matica srpska. 265–266.
- ŠLEBINGER, Janko, 1919: *Cankarjevi spisi: bibliografski načrt*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna. 20–32.